

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

VIDURINIO UGDYMO ETIKOS BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJOS

Įgyvendinimo rekomendacijas rengė

Rasa Aškinytė, dr. Sigita Šilingaitė, dr. Lina Vidauskytė

Turinys

1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos.	2
2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai.	4
2.1. III-IV gimnazijos klasės	5
2.2. Ilgalaikio plano rengimas	7
3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti.	7
4. Literatūros ir šaltinių sąrašas.	12
5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai.	13
5.1. III gimnazijos klasė	13
5.2. IV gimnazijos klasė	20
6. PAMOKŲ PAVYZDŽIAI	23
Tema: Skaitmeninis panoptikonas – (ne)matomas narvas?	23

1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos.

Esminiai etikos programos pokyčiai

Ko siekiama?

Programa orientuota į **kompetencijų** ugdymą.

Tikimasi į kompetencijas orientuoto, aktyvaus, kūrybiško ugdymosi proceso.

Programa papildyta **kompetencijų** raiškos dalykų aprašais, pasiekimų sritys pakoreguotos, remiantis kompetencijų aprašais.

Nauja virtualumo sritis (A4, B4, C4, D4)

Tikimasi, kad stiprės mokinių įgūdžiai dirbant ir planuojant veikimo laiką virtualioje erdvėje.

Vertybinės nuostatos orientuotos į gebėjimą reflektuoti, kelti klausimus, diskutuoti apie virtualios erdvės svarbą, naudą ir žalą kasdieniniame gyvenime bei laiko planavimo įgūdžius.

Pasiekimų sritys:

- Aš-asmuo
- Aš-Tu
- Aš-Mes
- Aš-tai

Tikimasi aukštesnių mokinių pasiekimų, nuoseklesnio mokymosi proceso, dermės su pagrindiniu ugdymu.

Pasiekimų sritys:

- pasiekimų sritys papildytos naujais pasiekimais

(A4, B4, C4, D1, D2, D3, D4)

Ugdymo turinys

Ugdymo turinyje nagrinėjamos bendražmogiški etiniai klausimai, savęs pažinimas, santykio kūrimas su Kitu bei, apskritai, su pasauliu, su aplinka, su gamta.

Tikimasi sąmoningesnio santykio su gamta ugdymosi, tvaresnio vartojimo įgūdžių stiprinimo.

Ugdymo turinys

Ekologijos temos išryškinimas:

- ugdomi praktiniai tvaresnio vartojimo įgūdžiai (D3);
- ekologijos tema analizuojama per medijas (dokumentiniai filmai, reklamos, laidos, fotografija ir pan.) (D4).
- ekologijos tema aptariama nuo konkrečių veiksmų analizavimo (pagrindinėse klasėse) iki globalių problemų sprendimų ieškojimo (VU).

Išskirti mokinių **pasiekimų keturių lygių požymiai**, juose išskirta žinios ir supratimas, gebėjimai, nuostatos.

Tikimasi, jog bus sąmoningai ugdomi ir vertinami visi mokinių gebėjimai.

Išskiriami mokinių **pasiekimų keturių lygių požymiai**, akcentuojami aukštesnieji mąstymo pasiekimai. Tokiu būdu siekiama aiškos vertinimo sistemos, vertinimo aiškumo mokiniams bei mokytojams.

Etikos dalyko naujas turinys papildytas virtualumo ir aplinkosaugos (santykis su augmenija ir gyvūnija) temomis, per šias ir kitas pamatines etikos dalyko temas ugdomos kompetencijos - pažinimo, komunikacinė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, kultūrinė, pilietiškumo, kūrybiškumo ir skaitmeninė.

Pagal ugdomas kompetencijas yra suformuotas ir ugdymo turinys - tai aiškiai matosi ne tik iš atskirų temų, bet ir pasiekimų aprašo (jis suformuotas naujai, lyginant su 2008 m. programa).

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija ugdoma naujai papildytu ir akcentuotu turiniu, kur ryškiai išskirta Kito kaip artimo ir svetimo tema. Tačiau ši tema apima ir pilietiškumo kompetencijos ugdymą (naujų asmenų priėmimas į pilietinę bendruomenę). Moralės prasme tai yra labai svarbūs segmentai.

Komunikacijos kompetencija ugdoma ne tik per tradicinį etinį turinį (bendravimas su savais ir tolimais šeimos, bendruomenės nariais), bet ir virtualią komunikaciją (socialiniai tinklai, nuotolinis mokymasis, dirbtinis intelektas). Komunikavimo kompetencija etikoje apima ir gebėjimo *sutarti, susitarti* ugdymą.

Virtualumo temoje siūloma plačiai derinti technologinių aspektų aptarimą su etiniais aspektais. Sykiu siūloma reflektuoti įvykusį technologinį (skaitmeninį) pokytį (čia labai svarbus vizualinis aspektas, kuris veikia kognityvinius gebėjimus, kultūrinį tapatumą, etinį jautrumą, pilietiškumą ir net savivoką) ir jo nepainioti su senuoju, tradiciniu komunikacijos (rašytinė komunikacija, kuri mokyklose dar

dominuoja kaip tekstų rašymas ir analizė) būdu. Programa taip pat orientuota į atvirumą technologijoms, kurios formuoja žmogaus buvimą pasaulyje, tačiau kartu siekiama suprasti, kaip veikia naujosios technologijos, kuo jos skiriasi nuo senųjų, kokią prasmę jos teikia žmogui ir kokių iššūkių kelia. Konkretios išvalgos į virtualybės aspektus suteikia etikos programai papildomų aspektų, ugdant įvairias kompetencijas.

Aplinkosaugos tema turi būti nagrinėjama pasitelkus konkrečias ekologines veiklas ir jų patirtis (konkretūs sprendimai ekologijos srityje, savanorystė gyvūno priežiūros, gamtos apsaugos srityse ir pan.). Tai atsakomybės etikos sritis, kuri apima tokias ugdomas kompetencijas kaip - skaitmeninė (aplinkosauginių temų raiška virtualybėje), kultūrinė (tiek plačios, tiek individualios kultūros prasme), komunikacijos ir pilietiškumo.

Ugdymo metodai siūlomi tokie:

- platesnio konteksto tyrinėjimas;
- problemos tyrinėjimas iš įvairių perspektyvų;
- diskusija, argumentų formavimas;
- savirefleksija, savistabos dienoraščio rašymas (raštu arba fiksavimas kitais, pavyzdžiui. vizualiais, būdais);
- vaizdinės ir rašytinės medžiagos analizė;
- įvairios kūrybinės užduotys;
- projektinės, bendradarbiauti skatinančios veiklos;
- sąvokų (raktinių sąvokų, kaip pamatinių supratimo sąlygų) kūrimas ir jų taikymas įvairiuose kontekstuose;
- teorijos išbandymas praktikoje (socialinių eksperimentų kūrimas ir įgyvendinimas, praktiniai tyrinėjimai, socialinės, pilietinės iniciatyvos);
- žinių perdavimas kitiems, jaunesniems mokiniam.

2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai.

Siūloma vidurinio ugdymo etikos pamokose analizuoti filosofinius tekstus ar jų ištraukas, o medžiagai įtvirtinti - pasitelkti diskusijos metodą, kuris lavintų sakytinės kalbos gebėjimus, bei patį diskusijos vedimo meną. Diskusijai siūloma rengtis nuosekliai: tirti ne tik problemą, bet ir platesnius kontekstus, analizuoti įvairias idėjas, problemos sprendimo būdus. Siūloma rašyti rašto darbus (filosofinius esė, brandos darbą), kurti projektus, kurti skaitmeninį turinį, tiriamiesiems darbams bei atsiskaitymams naudoti įvairias medijas.

Nors filosofinių tekstų studijavimas dažniausiai yra individuali veikla, tačiau mokytojas, -a turėtų suplanuoti ir darbo grupėse, diskusijų. Visi mokiniai turėtų išbandyti kuo įvairesnes veiklas, kuriose būtų sukuriama galimybė mokiniui išbandyti save įvairiose "pareigose". Tarkime, lyderio savybių neturintis mokinytis turėtų pabandyti vadovauti bendram projektui (jei reikia, su mokytojo, -os pagalba), diskusijai, ar kitos grupinės užduoties atlikimui.

Tiek individualios, tiek kolektyvinės veiklos leidžia reikštis individualiems gebėjimams ir ugdyti bendrąsias kompetencijas. Mokytojo, -os vedami mokiniai turėtų mokytis tiek individualiai, tiek kartu (bendradarbiaujant), taip įtvirtinant ir plėtojant filosofinės etikos idėjas, filosofinius tekstus analizuojant įgytas žinias.

Per kolektyvinės ir individualias veiklas filosofijos pamokose yra ugdomos kūrybiškumo, pilietiškumo, komunikacijos, pažinimo ir socialinė, emocinė bei savisaugos kompetencijos.

Siūloma nuolat stebėti mokinių pažangą, ją fiksuoti tarpiniais atsiskaitymais, kaupiamaisiais balais, saviįsivertinimo metodais, refleksijomis (pačios refleksijos neturėtų būti vertinamos, tačiau turėtų tapti būtina mokymosi proceso dalimi).

2.1. III-IV gimnazijos klasės

Savaitė	Pasiekimo sritis ir ugdoma kompetencija	Veikla/Pavyzdys	Integraciniai ryšiai
1 savaitė	D1 Aš ir augmenija Koks mano santykis su augmenija? Kompetencijos: <u>Pažinimo:</u> susižinęs su augalija kaip „superorganizmu“ (o ne atskirais augalais kaip objektais) ugdysis gebėjimą numatyti žmogiškosios veiklos pasekmes augalijai. <u>Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos:</u> suvoks, kad augalai yra būtini fizinei ir dvasinei žmogaus sveikatai. Mokysis be perdėto nerimo, išlaikant balansą rūpintis augalais ir savo žmogiškųjų poreikių tenkinimu. <u>Kūrybiškumo:</u> mokiniai skatinami veiklą metu susiformuotą nuomonę išreikšti bet kokia pasirinkta meno forma (ese, poezija, vizualiai ir t.t.). Skirtingų išraiškos formų panaudojimas padeda visapusiškiau apžvelgti nagrinėjamą problemą. <u>Pilietiškumo:</u> mokiniai ugdysis savo požiūrį į augaliją bei jos išsaugojimą, gebės pastebėti augalų apsaugos pažeidimus savo aplinkoje, prisidėti prie pilietinių iniciatyvų. <u>Komunikavimo:</u> diskutuodami žodžiu mokiniai ugdysis tiek kalbinius, tiek sklandaus bendravimo (išklauso, aiškaus savo minčių dėstymo, argumentavimo/ kontraargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.	<i>Filosofinio teksto analizė, minčių koncentravimas, idėjų išsakymas, argumentavimas-kontraargumentavimas, gebėjimas išklausti kitus, susitarti, visumos ir dalies ryšio suvokimas, kūrybiškumo lavinimas.</i> Galimos veiklos pavyzdys: mokiniams siūloma perskaityti tekstą, jį išanalizuoti, išsakyti savo nuomonę, susieti teksto problematiką su šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, medijų bei kitų šaltinių. Mokiniai skatinami pažvelgti į augaliją kaip į „superorganizmą“, ieškoti balanso tarp rūpinimosi augalais ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo. Antrojoje veiklų dalyje mokiniams siūloma remiantis teksto citatomis parašyti ese ar sukurti bet kokią kitą projektą (sukurti ir eilėraštį, ar nupiešti, nutapyti ar savo idėją išreikšti bet kokia pasirinkta meno forma).	Aplinkos tvarumas, Tvarūs miestai ir gyvenvietės
2 savaitė	D2 Aš ir gyvūnija Koks mano požiūris į nelegalias gyvūnų veisyklas? Kompetencijos: <u>Pažinimo:</u> susižįsta su organizacijos „Tušti narvai“ ir panašių organizacijų pasaulyje veikla. <u>Pilietiškumo:</u> mokiniai ugdysis savo požiūrį į gyvūnų auginimą narvuose, nelegalų naminių gyvūnų veisimą, gebės pastebėti gyvūnų apsaugos pažeidimus savo aplinkoje, prisidėti prie pilietinių iniciatyvų. <u>Komunikavimo:</u> diskutuodami žodžiu mokiniai ugdysis tiek kalbinius, tiek sklandaus bendravimo (išklauso, aiškaus savo minčių dėstymo, argumentavimo/ kontraargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.	<i>Teksto ir informacijos analizė, minčių koncentravimas, idėjų išsakymas, argumentavimas-kontraargumentavimas, gebėjimas išklausti kitus, susitarti, visumos ir dalies ryšio suvokimas.</i> Galimos veiklos pavyzdys: mokiniams siūloma susipažinti su organizacijos „Tušti narvai“ idėjomis ir veikla. Tuomet skaitomas ir analizuojamas straipsnis, diskutuojama, kas atsakingas už nelegalų naminių gyvūnų veisimą – pardavėjai ar pirkėjai. Aptariama, ką mokiniai galėtų padaryti ar ko nedaryti, kad būtų užtikrinamos gyvūnų teisės, bei kaip išlaikyti balansą tarp rūpinimosi gyvūnais ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo.	Aplinkos tvarumas

Savaitė	Pasiekimo sritis ir ugdoma kompetencija	Veikla/Pavyzdys	Integraciniai ryšiai
3 savaitė	D3 Aš ir ekologija Kaip savo kasdieniais veiksmais galiu prisidėti prie globalių ekologinių problemų sprendimo? Kompetencijos: <u>Pažinimo:</u> mokiniai susipažins su naujomis sąvokomis (antropocentrinis, postantropocentrinis, ekocentrinis, symbiocentrinis, solastalgija), ugdysis suvokiamą kaip pasikeitusi paradigma keičia žmogiškosios veiklos pobūdį. <u>Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos:</u> mokiniai ugdysis suvokiamą, kad darnios ekosistemos išsaugojimas yra neišvengiamas norint gyventi sveikai ir saugiai, ir kad už tai atsakingas kiekvienas iš mūsų. Taip pat mokysis neperdegti emociškai, išlaikyti balansą tarp rūpesčio ekosistema ir žmoniškųjų poreikių tenkinimo. <u>Pilietiškumo:</u> ugdomas gebėjimas suvokti priežasties ir pasekmės ryšį, savo veiksmų įtaką gamtai bei kitiems žmonėms. <u>Komunikavimo:</u> diskutuodami žodžiu mokiniai ugdysis tiek kalbinius, tiek sklandaus bendravimo (išlausymo, aiškaus savo minčių dėstymo, argumentavimo/ kontraargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.	<i>Teksto ir informacijos analizė, minčių koncentravimas, pasidalinimas patirtimis, idėjų išsakymas, diskusija, argumentavimas-kontraargumentavimas, gebėjimas išklausti kitus, susitarti,</i> Galimos veiklos pavyzdys: Mokiniai supažindinami su sąvokomis antropocentrinis, postantropocentrinis, ekocentrinis, symbiocentrinis, solastalgija (išsiaiškina sąvokas patys arba su mokytojos,-jo pagalba). Siūloma perskaityti interviu ir susipažinti su rūpesčio etikos principais ekologijos srityje. Mokiniai kviečiami refleksijai, ar jie kasdieninėje veikloje vadovaujasi rūpesčio etikos principais, kaip jie asmeniškai galėtų labiau prisidėti prie ekosistemos išsaugojimo, tuo pat metu išlaikant balansą tarp rūpesčio ekosistema ir žmoniškųjų poreikių tenkinimo.	Aplinkos tvarumas
4 savaitė	D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje Ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms? Kompetencijos: <u>Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos:</u> darnios ekosistemos išsaugojimas yra neišvengiamas norint gyventi sveikai ir saugiai. Kurdami įrašus ekologine tematika virtualioje erdvėje mokiniai didins savo, tiek galimų skaitytojų sąmoningumą emociškai ir fiziškai saugios aplinkos kūrimo. Diskutuodami ir atsakydami į komentarus mokysis kurs emociškai sveiką aplinką virtualioje erdvėje. <u>Pilietiškumo:</u> dalinimais idėjomis virtualioje erdvėje gali paskatinti kitus susimąstyti, įgyvendinti panašias aplinkosaugines idėjas. <u>Kūrybiškumo:</u> įrašai virtualioje erdvėje reikalauja ne tik kognityvinių gebėjimų. Mokiniai mokysis įrašą pateikti patrauklia (tiek intelektualiai, tiek estetiškai) forma.	<i>Apibendrinimas, esmės išskyrimas, idėjų išsakymas, argumentavimas-kontraargumentavimas, gebėjimas išklausti kitus, susitarti, kūrybiškumo lavinimas.</i> Galimos veiklos pavyzdys: mokiniai siūloma padiskutuoti, ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms, prašoma pateikti teigiamos ir neigiamos įtakos pavyzdžių. Mokiniai kviečiami refleksijai, ar jų asmeninė veikla internetinėje erdvėje yra <i>pro</i> ar <i>anti</i> ekologiška. Antrojoje veiklos dalyje dirbant nedidelėse grupelėse siūloma sukurti ir pasirinktoje internetinėje platformoje paskelbti ekologines problemas nagrinėjantį įrašą. (remiantis idėjomis, kurias aptarėte ankstesnėse pamokose, šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš	Aplinkos tvarumas, Pažangios technologijos ir inovacijos

Savaitė	Pasiekimo sritis ir ugdoma kompetencija	Veikla/Pavyzdys	Integraciniai ryšiai
	<u>Komunikavimo</u> : dirbdami grupėse mokiniai ugdysis kalbinius, sklandaus bendravimo (išlausymo, aiškaus savo minčių dėstymo, argumentavimo/ kontrargumentavimo ir t.t.) gebėjimus.	literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių). Įrašą siūloma iliustruoti pačių sukurta ar parinkta vaizdine medžiaga.	

2.2. Ilgalaikio plano rengimas

Dėl ilgalaikio plano formos susitaria mokyklos bendruomenė, tačiau nebūtina siekti vienodos formos. Skirtingų dalykų ar dalykų grupių ilgalaikių planų forma gali skirtis, svarbu atsižvelgti į dalyko(-ų) specifiką ir sudaryti ilgalaikį planą taip, kad jis būtų patogus ir informatyvus mokytojui, padėtų planuoti trumpesnio laikotarpio (pvz., pamokos, pamokų ciklo, savaitės) ugdymo procesą, kuriame galėtų būti nurodomi ugdomi pasiekimai, kompetencijos, sąsajos su tarpdalykinėmis temomis. Pamokų ir veiklų planavimo pavyzdžių galima rasti Etikos BP įgyvendinimo rekomendacijų dalyje [Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai](#). Planuodamas mokymosi veiklas mokytojas tikslingai pasirenka, kurias kompetencijas ir pasiekimus ugdys atsižvelgdamas į konkrečios klasės mokinių pasiekimus ir poreikius. Šį darbą palengvins naudojimasis [Švietimo portale](#) pateiktos BP [atvaizdavimu](#) su mokymo(si) turinio, pasiekimų, kompetencijų ir tarpdalykinių temų nurodytomis sąsajomis.

Kompetencijos nurodomos prie kiekvieno pasirinkto koncentro pasiekimo.

Spustelėjus ant pasirinkto pasiekimo atidaromas pasiekimo lygių požymių ir pasiekimui ugdyti skirtas mokymo(si) turinio citatų langas.

Tarpdalykinės temos nurodomos prie kiekvienos mokymo(si) turinio temos. Užvedus žymeklį ant prie temų pateiktų ikonėlių atsiveria langas, kuriame matoma tarpdalykinė tema ir su ja susieto(-ų) pasiekimo(-ų) ir (ar) mokymo(si) turinio temos(-ų) citatos.

Ilgalaikio plano pavyzdyje pateikiamas preliminarus Bendruosiuose ugdymo planuose dalykui numatyto valandų skaičiaus paskirstymas:

- stulpelyje *Mokymo(si) turinio tema* yra pateikiamos Etikos bendrosios programos (toliau – BP) temos ar probleminiai klausimai, kuriuos mokytojas gali keisti savo nuožiūra;
- stulpelyje *Val. sk.* yra nurodytas galimas nagrinėjant temą pasiekimams ugdyti skirtas pamokų skaičius. Lentelėje pateiktą pamokų skaičių mokytojas gali keisti atsižvelgdamas į mokinių poreikius, pasirinktas mokymosi veiklas ir ugdymo metodus.

Ilgalaikių planų pavyzdžių galima rasti [Švietimo portale](#) Etikos BP atvaizdavime [Etika \(emokykla.lt\)](#) varnele pažymint *Ištekliai* ir pasirenkant *Ilgalaikiai planai ir kt.* punktą.

3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti.

Nuorodos paskutinį kartą žiūrėtos 2025-02-26

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
1.	„MORALSTEAM“	Tai vaizdo edukacinis žaidimas, ugdantis dorybes STEAM aplinkoje.	Moralsteam (gyvojiplaneta.lt)
2.	Classtime	Individualios mokinių pažangos stebėjimo skaitmeninė mokymo priemonė, skirta klasėje arba nuotoliniu būdu organizuoti mokinių	Classtime

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
		pasiekimų patikrinimą, vesti užsiėmimus, viktorinas. Didinama mokytojo ir besimokančiojo sąveika, didinamas mokymosi pažangos skaidrumas, palengvinamas ir pagreitinamas mokytojo darbas.	
3.	Pilietis per 31 valandą	Socialinis sąmoningumas – tai gebėjimas suprasti visuomenėje vykstančius procesus, jų santykį ir poveikį sau, kitiems ir pasauliui. Mokytojai, naudodami medžiagą gali vesti integruotas dorinio ugdymo, pilietinio ugdymo ir ekonomikos pamokas arba pasitelkti ją atskirų pamokų pajavairinimui.	<u>Mokytojo knyga</u>
4.	Didaktinis žaidimas „Mano pasirinkimas“ mokantis etikos	Edukacinės priemonės formatas – stalo žaidimas. Jį sudaro 24 temos (jos atitinka 9–10 ir I–IV gimnazijos klasių dorinio ugdymo (etikos) Bendrąją programą). Žaidimas sukurtas taip, kad skatintų besimokančiųjų aktyvumą, ugdytų kūrybiškumą, bendradarbiavimą, ugdytų komunikacijos ir kritinio mąstymo įgūdžius, moko valdyti problemų analizės ir sprendimų priėmimo procesą. Pabaigus žaidimą diskutuojama, dalinamasi išpūdžiais, teikiama pasiūlymų žaidimo tobulinimui.	https://www.youtube.com/watch?v=XeQpqHiMY-U&feature=youtu.be
5.	Vieningi drauge	Tai edukacinis žaidimas, skirtas padėti Ukrainos vaikams susipažinti su lietuvių kalba, kultūra bei gerinti jų emocinę savijautą. Pagrindinis herojus Cepas kviečia mažuosius ukrainiečius interaktyviai mokytis lietuvių kalbos. Žaidime pateikiamos šešios įtraukčiai svarbios temos: restoranas, parduotuvė, mokykla, ekologija, geografija ir istorija, pagalba ir saugumas. Priemonėje galima rasti nuorodas į interneto puslapius, kurie skirti ukrainiečiams, atvykusiems į Lietuvą.	<u>Vieningi drauge (multimediamark.lt)</u>
6.	Dorinis ugdymas	„Dorinis ugdymas“ – tai skaitmeninė mokymosi priemonė, kurios skirtingi mokymosi metodai ir skirtingi mokytojų bei mokinių vaidmenys sudomins, motyvuos siekti užsibrėžtų	<u>Dorinis ugdymas - Titulinis (ugdome.lt)</u>

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
		tikslų ir leis save įsivertinti. Mokymosi priemonę sudaro: 7 tematikos, 40 tikybos ir etikos integruotų pamokų, suteikiančių galimybę saugiai tyrinėti, nepatirti moralinio spaudimo, kurti vertybines nuostatas bei ugdyti estetinį skonį.	
7.	„Wordwall“	Ši populiari mokymo(si) platforma „ Wordwall “ išversta į 38 kalbas. „Wordwall“ – tai įvairių skaitmeninių priemonių platforma, skirta mokytojui parengti interaktyvias užduotis. VšĮ „Švietimo tinklas“ kartu su platformos „Wordwall“ kūrėjais „Visual Education Ltd“ atliko „Wordwall“ lokalizavimo darbus. Dabar veikia lietuviška „Wordwall“ versija.	Wordwall Greitesniu būdu kurkite geresnes pamokas
8.	„Vaikų linijos“ kampanijos BE PATYČIŲ socialinės reklamos ir edukaciniai filmai	Apie patyčių prevenciją ir intervenciją, kaip organizuoti užsiėmimus su mokiniais ir į ką atkreipti jų dėmesį.	Moralsteam (gyvojiplaneta.lt)
9.	Delfi socialinio projekto NežVairuok! filmas	Mokumentinio stiliaus filmas aiškina, tiria ir analizuoja kokie pavojai tyko vairuojančių ir tuo pat metu žvairuojančių į telefoną. Tai yra nemokama švietimo ir edukacijos priemonė, skirta įvairaus amžiaus Lietuvos mokyklų mokiniams, jaunimui ir visiems eismo dalyviams.	Nežvairuok.lt (nezvairuok.lt)
10.	Autorių teisės mokykloje	Vaizdo pamokos mokiniams apie autorių teises.	Autorių teisės: pažink, suprask, gerbk! – MANO NATA
11.	DIDELI MAŽI EKRANAI	Medijų raštingumo projekto „DIDELI MAŽI EKRANAI“ mokymo priemonės vyresniųjų klasių mokiniams bei jų mokytojams, apimančios mokiniams patrauklias audiovizualinių medijų sritis ir formas (kiną, reklamas, socialinius tinklus, televiziją, kompiuterinius žaidimus, multimedijų žurnalistiką).	Medijų raštingumo projektas Dideli maži ekranai (didelimaziekrantai.lt)
12.	VALSTYBĖS PAŽINIMO CENTRAS	Valstybės pažinimo centras – tai moderni edukacinė erdvė, duris atvėrusi 2016 m. kovo 10 d. Nuolatinėje Centro ekspozicijoje siekiama atsakyti į klausimus, kaip veikia demokratiška valstybė ir jos	Pažink valstybę! (pazinkvalstybe.lt)

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
		institucijos, kaip piliečiai gali prisidėti prie valstybės kūrimo ir valdymo, kokiais būdais galima spręsti visai visuomenei ar vietos bendruomenei aktualias problemas. Nuolatinę Centro ekspoziciją papildo periodiškai atnaujinamos teminės parodos, supažindinančios su svarbiausiais valstybingumo simboliais ar įvykiais. Valstybės pažinimo centre pristatoma informacija kuriama drauge su lankytojais: šiuolaikinėmis technologijomis kiekvienas kviečiamas kurti asmeninį santykį su pateikiama medžiaga ir dalintis nuomone, ekspozicijų erdves paverčiant diskusijų forumu.	
13.	ANTI KORUPCINIO ŠVIETIMO MOKYMOSI SISTEMA	Ši neformalaus mokymosi sistema – tai puikus būdas įgyti žinių apie korupcinio pobūdžio veiklas, išmokyti atpažinti nesąžiningą poelgį bei ugdyti tokias vertybes kaip dorumas, sąžiningumas ir skaidrumas.	<u>ANTI KORUPCINIO ŠVIETIMO MOKYMOSI SISTEMA STT (skaidrumozenklelis.lt)</u>
14.	MUZIEJUS MOKYKLA MOKSLEIVIS	Interneto svetainė www.muziejuedukacija.lt sukurta įgyvendinant projektą „Muziejus – mokykla – moksleivis. Muziejų ir bendrojo lavinimo mokyklų nacionalinis partnerystės tinklas“, finansuotą Europos socialinio fondo ir Lietuvos valstybės biudžeto lėšomis. Svetainės paskirtis – teikti oficialią informaciją apie visų Lietuvos muziejų edukacines veiklas, skatinti muziejų edukatorių ir pedagogų bendradarbiavimą, teikti metodinę pagalbą mokytojams. Interneto svetainėje informacija apie visų Lietuvos muziejų edukacines programas pateikiama pagal savivaldybes, švietimo teikėjus, ugdymo sritis, amžiaus grupes ir veikia kaip duomenų bazė su patogia paieškos sistema. Nuo 2019 m. svetainėje veikia virtualių edukacinių programų/pamokų skyrius. Tai LMA Švietimo sekcijos virtuali edukacinių programų / pamokų platforma, kuriama įgyvendinant tęstinį, Lietuvos	<u>Muziejus-Mokykla-Moksleivis (muziejuedukacija.lt)</u>

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
		kultūros tarybos finansuojamą projektą „Atrask savo kraštą muziejuje”. Ji skirta nuotoliniam mokymuisi ir susieta su galimybe muziejinių vertybių pagalba mokiniams pagilinti bendrojo ugdymo metu įgyjamas kompetencijas.	
15.	Epamokos	„Epamokas“ rengia mokytojai praktikai, todėl „Epamokos“ yra profesionalios ir patrauklios. Pamokos turinys skirtas mokiniui, o mokytojui ji yra papildoma ugdymo priemonė, padedanti sumažinti pasiruošimo pamokoms krūvį.	Epamokos.pedagogas.lt
16.	PO ARKOMIS: rašytojų selekcijų serijos ARTI TOLI	Vilniaus miesto „Teatras Atviras Ratas“ pristato virtualų ciklą „PO ARKOMIS: rašytojų selekcijų seriją ARTI TOLI“, kuriame kūrybiškai ir patraukliai pristatomi programinės literatūros autoriai: V. Krėvė-Mickevičius, Maironis, Keturvėjininkai, J. Grušas, J. Vaičiūnaitė, J. Marcinkevičius, J. Kunčinas, A. Marčėnas, A. Mackus, V. Šekspyras, F. Kafka, D. Kajokas, S. Geda, M. Martinaitis, J. Degutytė.	PO ARKOMIS: rašytojų selekcijų serijos ARTI TOLI - YouTube
17.	manoBiblija.lt	Portale pateikiami pagrindiniai lietuviški Šv. Rašto vertimai. Be to, rasite Žinyną, kuriame iš įvairių šaltinių surinkta ir sukomplektuota daugiau nei 1200 informacinių tekstų ir iliustracijų, atskleidžiančių Biblinių laikų visuomenės, kultūros, buities detales, paaiškinančių to meto papročius, supažindinančių su Biblijos veikėjais ir istoriniais įvykiais. Tris Biblijos vertimus galėsite skaityti ir palyginti susikūrę nemokamą paskyrą, o visa papildoma medžiaga galėsite naudotis įsigijus prenumeratą.	manobiblija.lt
18.	„Scoolasy“	„Scoolasy“ suteikia realias galimybes užtikrinti individualizuotą ugdymą kiekvienam vaikui – mokiniai yra įgalinti tuo pačiu metu mokytis skirtingas vieno dalyko temas ar pasirinkti skirtingus tos pačios užduoties atsiskaitymo būdus. „Scoolasy“ kursas išdėstytas nuo lengviausių (bazinių) temų iki	Scoolasy

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
		aukštesniojo lygio temų, kas leidžia iš esmės performuoti mokinių pasiekimų vertinimo sampratą, t.y. užtikrinti individualų mokymąsi be spragų. „Scoolzy“ rasite integruotą humanitarinių ir socialinių bei gamtos mokslų kursą, grįstą fenomenais.	
19.	Žaidimas „Interland“	„Interland“ yra nuotykių kupinas internetinis žaidimas, kurį žaidžiant mokymasis apie skaitmeninį saugumą ir pilietiškumą tampa interaktyvus ir įdomus. Lengvai suprantamas žaidimas moko vaikus saugotis interneto grėsmių, įsilaužėlių, elektroninių patyčių ir sukčiavimo, padeda vaikams saugiai ir atsakingai naršyti skaitmeniniame pasaulyje.	Interlandas (beinternetawesome.wit.hgoogle.com)

Naudingos nuorodos:

1. Filosofija mokykloje internetinis puslapis. Šiame puslapyje galima rasti skaitmenines įvairių filosofinės etikos bei filosofijos vadovėlių, taip pat pratybų versijas 11-12 klasėms. [Lietuvos Filosofijos Mokytojų Asociacija - Pradžia \(filosofijamokykloje.lt\)](http://filosofijamokykloje.lt)
2. Perspektives (integracija su anglų kalba). Šis kursas skiria ypatingai daug dėmesio besimokančiųjų unikalios, savitos raiškos ir komunikacijos anglų kalba plėtojimui. Kruopščiai suplanuoti vadovėlio skyriai, tikros gyvenimiškos istorijos ir „TEDTalks“ konferencijų pranešimai motyvuoja besimokančiuosius kūrybiškai mąstyti ir efektyviai bendrauti tarpkultūriniame kontekste. [An Open Mind, a Critical Eye, and a Clear Voice in English | Perspectives \(eltngl.com\)](http://anopenmind.com).
3. *Platono olos alegorija (aut. Kūrybingumo mokykla)*. Kūrybingumo mokyklos laidoje paaiškinama olos alegorija. [Platono olos alegorija - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=...).
4. *Edukacinė platforma Kūrybingumo mokyklos laidos*. Filosofinį turinį atskleidžiančios ir papildančios laidos. [Kūrybingumo mokykla - LRT](https://www.lrt.lt).
5. *Pilietis per 31 valandą*. (Laisvosios rinkos institutas). Nemokamas vadovėlis 9-12 klasių mokiniams, Registracija per EMA platformą.

4. Literatūros ir šaltinių sąrašas.

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
1.	Sodeika T, Baranova J. <i>Filosofija XI-XII kl.</i> , Tyto alba, Vilnius, 2002.	Pagrindinis filosofijos vadovėlis XI-XII kl. mokiniams, kuriame pateikiamos įvairių filosofų darbų ištraukos iš skirtingų laikotarpių, suskirstyta temomis.	https://elaba.lvb.lt/pri-mo-explore/fulldisplay?vid=ELABA&docid=ELABAPDB20819395&context=L&search_scope=eLABa

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
2.	Rubavičienė J. Etika: filosofija kaip praktika : [mokytojo knyga]. Tyto alba, Vilnius, 2002.	Knyga mokytojui, aprašomi įvairūs filosofiniai kontekstai.	http://www.filosofija.mokykloje.lt/
3.	Galimberti U. Kodėl? 100 filosofijos istorijų. Knyga, kuri moko mąstyti. Hubris, Vilnius, 2019.	Knyga pristatanti įvairius filosofus ir jų požiūrius, pateikiama filosofinės diskusijas skatinančių klausimų, įvairių pratimų.	
4.	<i>Mažųjų Platonų serijos knygelės.</i> Phi knygos, Vilnius, 2021.	Išleista įvairias filosofijas pristatanti knygių serija. Nors jos orientuotos daugiau į jaunesnio amžiaus mokinius, tačiau kūrybiškumui skatinti, puikiai pritaikoma ir 11-12 klasių mokiniams.	

5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai.

5.1. III gimnazijos klasė

A2. Aš ir pasaulis. A2 temą “Kaip mano “Aš” ir pasaulis man atsiveria (yra duotas, ar Aš duotas pasauliui) per nuotaiką?” galima analizuoti įvairiais būdais (derinant juos pagal mokinių gebėjimus):

- skaitant filosofinį tekstą
- pasitelkiant kūrybines išraiškos priemones
- organizuojant argumentuotą diskusiją, debatus
- per savistabą/ilgalaikę refleksiją

Konkretus pavyzdys kokios užduotys atskleistų pamokos temą:

Klasė: III gimnazijos klasė

Tema: Kaip mano “Aš” ir pasaulis man atsiveria (yra duotas, ar Aš duotas pasauliui) per nuotaiką?

Užduotis: Mokytojas, -a parenka M. Heideggerio teksto ištrauką. Pirma užduoties dalis - teksto analizė. Antra užduoties dalis - per savaitę laiko nufotografuoti (sukurti nuotraukų ciklą) savo žvilgsnį į pasaulį. Ar nuotraukose atsispindės nuolat kintanti nuotaika?

Pirma užduoties dalis:

Teksto analizė, klausimų užrašymas, diskusija: pasižymimi klausimai, kurie kilo skaitant tekstą (filosofinio teksto skaitymo užrašų vedimas). Diskusijos dalis.

Antra užduoties dalis:

Individuali užduotis: skirtingomis dienomis, ar skirtingose situacijose nufotografuoti savo žvilgsnį į pasaulį. Parengus nuotraukų ciklą, asmeniškai išanalizuoti kaip kito nuotaika ir ar ji darė įtaką nuotraukose užfiksuotam vaizdai?

Trečia užduoties dalis:

Diskutuoja: atlikus užduotį, bendras aptarimas, diskusija apie skaitytą teksto ištrauką ir apie patirtį kuriant nuotraukų ciklą. Kaip pasaulis atsiveria per nuotaiką?

Ketvirta užduoties dalis:

Refleksija: asmeninė refleksija kaip man pasaulis atsiveria per nuotaiką?

Pasiekimų lygiai:

Kelia klausimus apie savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui. Kelia klausimus apie jausmų įtaką vertinimui. Atpažįsta patiriamas emocijas bei jausmus, jų įtaką savo charakteriui. Pasakoja apie savo asmenybės kryptingumą, argumentuoja savo pasirinkimus (A2.1).	Analizuoja savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui. Analizuoja jausmų įtaką vertinimui. Analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (A2.2).	Argumentuotai diskutuoja apie savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui bei jausmų įtaką vertinimui. Diskutuoja apie patiriamas emocijas bei jausmus, kurių padedamas sąmoningai formuoja savo charakterį. Analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų, argumentuotai apie juos diskutuoja (A2.3).	Naudodamasis refleksiniais klausimais, reflektuoja savo jausmų ir pamatinių nuotaikų svarbą savęs ir pasaulio supratimui bei jausmų įtaką vertinimui. Reflektuoja apie patiriamas emocijas bei jausmus, kurių padedamas sąmoningai formuoja savo charakterį. Reflektuoja etikos filosofijos tekstus bei pavyzdžius iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis (A2.4).
---	--	--	---

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

A2.1 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

A2.2 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

A2.3 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

A2.4 Mokinė,-ys atlieka pirmą užduoties dalį.

Ugdomos kompetencijos: pažinimo, kūrybiškumo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, komunikavimo.

Vertinama: Pagal A2 pasiekimų lygius.

D1 Aš ir augmenija

Klasė: III gimnazijos klasė

Tema: Koks mano santykis su augmenija?

Užduotis:

I. Perskaitykite R.Rimgailės-Voicik straipsnį "Augalo vienatvė ir ryšiai"

(https://literaturairmenas.lt/publicistika/radvile-rimgaile-voicik-augalo-vienatve-ir-ryšiai?fbclid=IwAR1PgSx5-ep5DXxYw91THjG1Tebi4oWb6yvt4R3lPXoxjEweQz_pFpbtm0)
Žr.2023-07-31

II. Padiskutuokite:

1. Kuriam požiūriui pritarti - Aristotelio ar Julieno Offray de La Mettrie? Kodėl?
2. Ar pritarti teiginiui "kryptingos kaitos idėjos apraiškos negali būti pastebėtos aplinkoje, jei žmogus nepajunta evoliucijos savyje"? Kodėl?
3. Ar pritarti teiginiui, kad mišką reikėtų traktuoti kaip „vieną superorganizmą, didesnę, visa apimančią išmintį"? Kodėl?
4. Ar įmanoma vadovautis Aristotelio „aukso vidurio“ taisykle augalų apsaugos srityje? Kaip išlaikyti balansą tarp rūpinimosi augalais ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo?

III. Parašyk ese remdamasi,-sis viena iš žemiau pateiktų citatų (gali sukurti ir eilėraščių, ar nupiešti, nutapyti ar savo idėją išreikšti bet kokia pasirinkta meno forma). Kurdama,-as remkis ne tik pasirinkta citata, bet ir šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, medijų bei kitų šaltinių.

1. „Galime skirti dėmesį konkretiems augalo požymiams, jų aplinkos suvokimui, kūniškumui, floros kaitai laike, supančiai aplinkai ir, atvirkščiai, nagrinėti komunikacijos būdus, būdingus augalinei gyvybei, susipynusias žmogaus ir augalo gyvenimo istorijas ir augalo mirtį kaip reikšmingą įvykį, sukeliantį žmonių gedulą, augalų atminimo įamžinimą ir elegiją“.
2. „Žiūriu į medį pro kambario langą ir galvoju, kas gi tai. Gal kelionės maršrutą žyminti trajektorija, viso gyvenimo dienoraštis, kurio nemokame perskaityti? Kai sudygo sėkla, kažkas atsiskyrė, pajudėjo priešinga kryptimi ir taip nutiko bent prieš pusę šimto metų. Atėjus pavasariui ir saulei išsprogdinus pumpurus kelionė vėl tęsis. Ūglis šaus į viršų kaip kylantis lėktuvas. Tik nematome, kas slypi po šaligatvio plytelėmis. Ten – ilgi keliai ir pokalbių užrašai“.

Pasiekimų lygiai:

Kelia klausimus apie žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Kelia klausimus apie tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. (D1.1.)	Analizuoja žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Analizuoja tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. Analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D1.2.)	Argumentuotai diskutuoja apie žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Argumentuotai diskutuoja apie tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. Argumentuotai diskutuoja apie etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D1.3.)	Naudodamasis refleksiniais klausimais, pristato žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui, svarsto tvarios plėtros ir gamtai draugiškos ciklinės technologijos pranašumus. Reflektuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis. (D1.4.)
--	--	--	---

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D1.1 Mokinė,-ys padedama,-as apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui.

D1.2 Mokinė,-ys savarankiškai apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Padedama,-as analizuoja pateiktą tekstą, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D1.3 Mokinė,-ys savarankiškai apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Savarankiškai analizuoja pasiūlytą tekstą, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D1.4 Mokinė,-ys savarankiškai apibūdina, interpretuoja, apibendrina žmogaus ir augmenijos abipusio ryšio dimensijas bei jų svarbą biosferos išlikimui. Savarankiškai reflektuoja pasiūlytą tekstą, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.

Ugdomos kompetencijos: Pažinimo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, kūrybiškumo, pilietiškumo, komunikavimo.

Vertinama: pagal D1 pateiktus pasiekimų lygius.

D2 Aš ir gyvūnija

Klasė: III gimnazijos klasė

Tema: Koks mano požiūris į nelegalias gyvūnų veisyklas?

Užduotis:

Padiskutuokite. Diskutuodami remkitės šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių.

1. Pasidomėk organizacijos "Tušti narvai" (www.tustinarvai.lt) veikla. Kokios jų pagrindinės veiklos? Kokiomis idėjomis vadovaujasi ši organizacija? Ar tu joms pritari? Paieškok informacijos apie panašią veiklą užsiimančias organizacijas pasaulyje.

2. Koks tavo požiūris į nelegalias naminių gyvūnų veisyklas? Kas čia kaltas - pirkėjas ar pardavėjas?

3. Ar pritari teiginiui, kad noras įsigyti veislinį naminį gyvūną yra vartotojiškumo apraiška?

4. Perskaityk Nerijos Putinaitės straipsnį „Apie gyvūnų ir žmonių kančias“.

<https://www.tspmi.vu.lt/komentarai/nerija-putinaite-apie-gyvunu-ir-zmoniu-kancias/>

Ar pritari autorės mintims? Kodėl?

5. Kaip spręsti žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas? Ar įmanoma vadovautis Aristotelio „aukso vidurio“ taisykle gyvūnų apsaugos srityje? Kaip išlaikyti balansą tarp rūpinimosi gyvūnais ir žmogiškųjų poreikių tenkinimo?

Pasiekimų lygiai:

Kelia klausimus apie žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas, apie laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas. Kelia klausimus apie vartotojišką požiūrį į	Analizuoja žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas, laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas. Analizuoja vartotojišką požiūrį į gyvūnus, humaniško elgesio, emocinio ryšio ir	Argumentuotai diskutuoja apie žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas, laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas.	Svarsto žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Naudodamasis refleksijos klausimais, aptaria laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir geriausias praktikas, vartotojišką požiūrį į
--	---	--	--

gyvūnus, apie humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. (D2.1.)	ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D2.2.)	Argumentuotai diskutuoja apie vartotojišką požiūrį į gyvūnus, humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Argumentuotai diskutuoja apie filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D2.3.)	gyvūnus, humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis. (D2.4.)
---	---	---	--

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D2.1 Mokinė,-ys padedama,-as pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Žino laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles bei jų pažeidimus. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes.

D2.2 Mokinė,-ys savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir jų pažeidimus. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Padedama,-as analizuoja filosofinės etikos tekstus, diskutuodamas pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D2.3 Mokinė,-ys savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir jų pažeidimus. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D2.4 Mokinė,-ys savarankiškai pristato, diskutuoja, apibendrina žmogaus ir gyvūnijos bendrabūvio problemas. Svarsto laukinių ir naminių gyvūnų priežiūros taisykles ir jų pažeidimus, geba juos atpažinti kasdienybėje. Kitiškai vertina vartotojišką požiūrį į gyvūnus. Akcentuoja humaniško elgesio, emocinio ryšio ir ištikimos draugystės tarp žmogaus ir gyvūno galimybes. Savarankiškai analizuoja filosofinės etikos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.

Ugdomos kompetencijos: Pažinimo, pilietiškumo, komunikavimo.

Vertinama: pagal D2 pateiktus pasiekimų lygius.

D3 Aš ir ekologija

Klasė: III gimnazijos klasė

Tema: Kaip savo kasdieniais veiksmais galiu prisidėti prie globalių ekologinių problemų sprendimo?

Užduotis:

I. Perskaitykite interviu su mokslininkėmis Aiste Bartkiene ir Renata Bikauskaite „*Ekologinis rūpestis ir pilietiškumas Lietuvoje*“.

<https://www.bernardinai.lt/2018-02-02-ekologinis-rupestis-ir-pilietskumas-lietuvoje/>

II. Padiskutuokite. Diskutuodami remkitės šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių.

1. Kuo skiriasi antropocentrinis ir postantropoceno (ekocentrinis, symbioceninis) požiūriai? Kuriam pritari tu? Kodėl?
2. Kaip „patenkinti dabartinės kartos poreikius, ir neužkirsti galimybių to daryti būsimoms kartoms“?
3. Kas tai yra rūpesčio etika? Kaip ji padeda spręsti ekologines problemas?
4. Ar tu vadovaujiesi rūpesčio etikos principais? Kuriais?
5. Kaip tu asmeniškai galėtum labiau prisidėti prie ekosistemos išsaugojimo?
6. Išsiaiškink, ką reiškia terminas solastalgija. Ar įmanoma vadovautis Aristotelio „aukso vidurio“ taisykle ekologijos srityje? Kaip išlaikyti balansą ir neperžengti emocinio perdegimo ekologijos srityje ribos?

Pasiekimų lygiai:

Kelia klausimus apie pasaulines ekologijos, klimato kaitos problemas, postantropoceno idėjas, moralines prievoles, praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti.(D3.1.)	Analizuoja pasaulines ekologijos, klimato kaitos problemas, postantropoceno idėjas, moralines prievoles, praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.(D3.2.)	Argumentuotai diskutuoja apie pasaulines ekologijos, klimato kaitos problemas, postantropoceno idėjas, moralines prievoles, praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Argumentuotai diskutuoja apie etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.(D3.3.)	Naudodamasis refleksijos klausimais, aptaria pasaulines ekologijos problemas, nagrinėja klimato kaitos klausimus, postantropoceno idėjas, moralines prievoles, praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Naudodamasis refleksijos klausimais, analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.(D3.4.)
---	--	--	--

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D3.1 Mokinė,-ys padedama,-as analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti.

D3.2. Mokinė,-ys savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Padedama,-as supranta sąvokas

antropocentrinis, postantropocentrinis, ekocentrinis, symbioceninis ir geba jomis remtis diskutuodama,-as ekologijos temomis, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D3.3. Mokinė,-ys savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Savarankiškai supranta sąvokas antropocentrinis, postantropocentrinis, ekocentrinis, symbioceninis ir geba jomis remtis diskutuodama,-as ekologijos temomis, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų.

D3.4 Mokinė,-ys D3.4. Savarankiškai analizuoja pasaulines ekologines problemas, diskutuoja klimato kaitos klausimu. Domisi postantropoceno idėjomis, studijuoja, randa įrodymus, pristato bendraamžiams, diskutuoja, formuluoja moralines prievoles, siūlo praktines taisykles ir įstatymus klimato kaitai stabdyti ir ekologiškai pusiausvyrai išsaugoti. Savarankiškai supranta sąvokas antropocentrinis, postantropocentrinis, ekocentrinis, symbioceninis ir geba jomis remtis diskutuodama,-as ekologijos temomis, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.

Ugdomos kompetencijos: Pažinimo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, pilietiškumo, komunikavimo.

Vertinama: pagal D3 pateiktus pasiekimų lygius.

D4 Ekologinių problemų raiška virtualybėje

Klasė: III gimnazijos klasė

Tema: Ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms?

Užduotis:

I. Padiskutuokite.

1. Ar žmonių veikla internetinėje erdvėje daro įtaką gamtosauginėms problemoms? Pateikite teigiamos ir neigiamos įtakos pavyzdžių.
2. Ar tavo asmeninė veikla internetinėje erdvėje yra pro ar anti ekologiška? Pateik argumentų.

II. Dirbdami nedidelėse grupelėse sukurkite ir pasirinktoje internetinėje platformoje paskelbkite ekologines problemas nagrinėjančią įrašą. Remkitės idėjomis, kurias aptarėte ankstesnėse pamokose („Koks mano santykis su augmenija?“, „Koks mano požiūris į nelegalias gyvūnų veisyklas?“, „Kaip savo kasdieniais veiksmais galiu prisidėti prie globalių ekologinių problemų sprendimo?“), šių dienų aktualijomis, pavyzdžiais iš literatūros, filosofinių tekstų, medijų bei kitų šaltinių.

Įrašą iliustruokite vaizdine medžiaga. Galite sukurti savo, arba tiesiog rasti tinkamą iliustraciją internete (nepamirškite nurodyti kūrinio autoriaus).

Diskutuodami su įrašo komentatoriais išlikite mandagūs ir geranoriški, net jei oponento nuomonei ir nepritariate, ar jei oponentai nėra mandagūs ir geranoriški.

Pasiekimų lygiai:

Iš pasiūlytų variantų sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologijos problemas nagrinėjančius įrašus (skaitmeninį turinį).	Analizuoja virtualioje erdvėje ekologijos problemas nagrinėjančius įrašus (skaitmeninį turinį).	Sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologijos problemas nagrinėjančius	Naudodamasis refleksijos klausimais, aptaria virtualioje erdvėje ekologijos problemas
--	---	---	---

Socialiniuose tinkluose išskiria, komentuoja, diskutuoja, pasidalina ekologijos problemas nagrinėjančiu turiniu. Kelia klausimus apie gamtai draugiškas technologijas. (D4.1.)	Analizuoja gamtai draugiškas technologijas, savo atradimus ir ekologiškas nuostatas kūrybingai viešina virtualybėje. Iš pasiūlytos literatūros analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D4.2.)	įrašus (skaitmeninį turinį). Išbando gamtai draugiškas technologijas, savo atradimus ir ekologiškas nuostatas kūrybingai viešina virtualybėje. Analizuoja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. (D4.3.)	nagrinėjančius įrašus (skaitmeninį turinį). Nurodo gamtai draugiškas technologijas. Nagrinėja etikos filosofijos tekstus, pateikia pavyzdžių iš literatūros bei medijų. Analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis. (D4.4.)
--	---	---	--

Užduoties įgyvendinimo ir pasiekimų lygiai:

D4.1 Mokinė,-ys padedama,-as sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį).

D4.2 Mokinė,-ys savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį). Padedama,-as įrašė pateikia pavyzdžių ar citatų iš filosofinių tekstų, literatūros ar medijų.

D4.3 Mokinė,-ys savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį). Savarankiškai įrašė pateikia pavyzdžių ar citatų iš filosofinių tekstų, literatūros ar medijų.

D4.4 Mokinė,-ys savarankiškai sukuria ir pasidalina virtualioje erdvėje ekologines problemas nagrinėjančių įrašų (skaitm. turinį). Savarankiškai įrašė pateikia pavyzdžių ar citatų iš filosofinių tekstų, literatūros ar medijų, analizuojamą problemą sieja su šių dienų aktualijomis.

Ugdomos kompetencijos: Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, kūrybiškumo, pilietiškumo, komunikavimo.

Vertinama: pagal D4 pateiktus pasiekimų lygius.

5.2. IV gimnazijos klasė

IV gimnazijos klasėje siūloma:

- etikos pamokų turinį analizuoti per filosofinius tekstus;
- kelti klausimus kaip skaitomi tekstai atliepia šiandienos aktualijas;
- diskutuoti siekiant įvairius fenomenus apžiūrėti iš įvairių perspektyvų, neskubant daryti išvadų;
- mokantis reflektuoti aplinką, stebėti, aprašyti, ieškoti sąsajų;
- ieškoti sąsajų su lietuvių kalbos ir literatūros pamokose analizuojamomis temomis.

Temų integravimo pavyzdys:

Trukmė: pamokų ciklas: 3-4 pamokos	
Etikos temos	Lietuvių kalbos ir literatūros temos

33.1.1. Pažįsta savo unikalumą. Kokia yra manoji gyvenimo prasmė? Ar susimąstau ko verta siekti? Ką reikia daryti, kad būčiau laimingas? Ar universalūs laimės receptai tinka kiekvienam? 33.1.2. Pažįsta savo jausmus. Laimė ir kančia. Ar kančia gali turėti prasmę? Kur slypi kančios ir egzistencinio nerimo šaltinis? Kaip mes suprantame laimę ir kaip ją skirtingai interpretuoja filosofai? 33.1.3. Rūpestis dėl savęs ir kitų. Kaip susijusi asmens laisvė ir vertybės? Kodėl krizinių situacijų metu apribojama asmens laisvė? Ar tai teisinga?	Egzistencialistinė literatūra (A. Škėma “Balta drobulė”, Kamiu “Svetimas”, “Sizifo mitas”)
---	--

Veiklų pavyzdžiai:

- Siūloma analizuoti egzistencialistinės filosofijos tekstus, kontekstą, susipažinti su A. Kamiu, Ž.P. Sartre pagrindiniais filosofijos aspektais, sąvokomis;
- Sudaryti sąvokų žodyną (*absurdas, gyvenimo prasmė, egzistencinis nerimas, šleikštulys ir pan.*);
- sudaryti minčių žemėlapių egzistencializmo tema;
- parašyti filosofinį esė.

Dar platesnio konteksto pažinimas (fotografija, dailė):

Antano Sutkaus nuotraukų ciklo “Sartre Kuršių Nerijoje” peržiūra, diskusija. Taip pat galima atlikti individualią kūrybinę užduotį: sukurti nuotraukų ciklą iš savo kasdienybės, atsakant į klausimą “kaip aš ieškau gyvenimo prasmės”, “ar daug absurdo mano kasdienybėje” ir pan.

Vertinimas:

Vertinama atsižvelgiant į programoje nurodytus pasiekimo lygius, ar juos pakoreguojant pagal individualiai integruotas temas bei veiklas.

Ugdomos kompetencijos:

Pažinimo: susipažįstama su naujais etiniais/filosofiniais kontekstais, jie jungiami su literatūriniais, meniniais kontekstais.
 Kūrybiškumo: minčių žemėlapių sudarymas.
 Pilietiškumo: analizuojami lietuvių išeivijos filosofai (A. Maceina, J. Girnius).
 Kultūrinė: analizuojama A. Sutkaus fotografija.

Šaltiniai:

Antano Sutkaus nuotraukos: <http://www.mmcentras.lt/autoriai/antanas-sutkus/585>
 Tekstai apie egzistencialistinę filosofiją: <http://www.filosofijamokykloje.lt/vadoveliai/>

Kitas temų integravimo pavyzdys:

Etikos temos	Metodikos kaip galima šias temas analizuoti
---------------------	--

6.12.4.1. Aš ir augmenija. Kaip palmių aliejaus vartojimas maisto pramonėje veikia ekosistemą? Kaip spręsti maisto trūkumo ir augmenijos įvairovės naikinimo problemą? Kokią įtaką egzotinių vaisių (pvz., avokadų auginimas) vartojimas daro ekosistemai ir pačių augintojų gyvenimams? Kam šiose dilemose reikia skirti pirmenybę - žmogui ar augalui? 6.12.4.2. Aš ir gyvūnija. Ar zoologijos sodai yra reikalingi? Kaip spręsti jau esančių zoologijos sodų klausimą? Ar verta atkurti išnykusių stambių gyvūnų populiacijas? 6.12.4.3. Aš ir ekologija. Kokias etinės problemos kyla sprendžiant būstų šildymą globalinės klimato kaitos sąlygomis? Ar ekonominis skurdas prisideda prie klimato šiltėjimo? 6.12.4.4. Ekologinių problemų raiška virtualybėje. Ar virtualios technologijos yra tvarios ekonominės sistemos dalis? Ar ekologinių problemų viešinimas virtualybėje yra veiksmingas?	Šias temas galima analizuoti klausantis specializuotų tinklalaidžių, pavyzdžiui, tinklalaidės “Išpakuota”: Tinklalaidžių temos: “Žemės ūkis - kada nuimsime paskutinį derlių?” “Maisto švaistymas - keisčiausia žmonijos problema” “Naujos prognozės - klimato kaita tampa nevaldoma” “Fair Trade - kiek turėtų kainuoti kavos puodelis?”
--	---

Galimos užduotys:

- Parašyti tinklalaidės recenziją - kodėl verta ją perklaustyti?
- Sukurti savo tinklalaidę apie ekologines problemas ir ją įrašyti turimomis priemonėmis.

Vertinimas:

Vertinama atsižvelgiant į programoje nurodytus pasiekimo lygius, ar juos pakoreguojant pagal individualiai integruotas temas bei veiklas.

Ugdomos kompetencijos:

Pažinimo: plečiamos žinios apie įvairius ekologinius klausimus, sužinoma daug naujų faktų ir skirtingų nuomonių apie analizuojamus reiškinius.

Kūrybiškumo: savo tinklalaidės kūrimas.

Skaitmeninė: per skaitmenines priemones plečiamas žinių laukas ir per skaitmenines priemones ugdomas kūrybiškumas kuriant savo asmeninį produktą/rezultatą.

Šaltiniai:

Tinklalaidės “Išpakuota”: <https://ispakuota.lt/>

6. PAMOKŲ PAVYZDŽIAI

VAIKŲ SAUGUMAS SOCIALINIUIOSE TINKLUOSE

Tema: Skaitmeninis panoptikonas – (ne)matomas narvas?

Teorinė medžiaga mokytojams

Panoptizmas – tai visuomenės kontrolės ir stebėjimo principas, kai žmonės elgiasi taip, tarsi juos visada kažkas stebėtų, net jei niekas iš tikrųjų nežiūri.

Šis principas kilo iš Jeremy Benthamo pasiūlyto panoptikono – apvalaus kalėjimo, kuriame kaliniai nemato, ar sargas juos stebi, todėl visada elgiasi taip, tarsi būtų stebimi.

1. Jeremy Benthamo panoptikonas (18 a.) – architektūrinė idėja

Pagrindinė idėja:

- Benthamas pasiūlė specialaus kalėjimo (panoptikono) modelį, kur vienas sargybinis gali stebėti visus kalinius, o kaliniai niekada nežino, ar jie stebimi šiuo metu.
- Architektūra: apskritas pastatas su bokštu centre. Iš bokšto matomas kiekvienas kalinys, o patys kaliniai nemato sargybinių – todėl visą laiką elgiasi taip, tarsi būtų stebimi.

Tikslas: skatinti savikontrolę – žmonės patys ima elgtis „teisingai“, bijodami galimos bausmės.

2. Michel Foucault panoptizmas (20 a.) – visuomenės kontrolės modelis

Pagrindinė idėja:

- Foucault perkelia panoptikono principą į visuomenę: žmonės savo noru paklūsta taisyklėms, nes jaučiasi nuolat stebimi.
- Panoptizmas – ne pastatas, o sistema, kurioje galia veikia per stebėjimą, kontrolę ir savikontrolę.
Michel Foucault (XX a. filosofas) išplėtė šią idėją:
- Jis teigė, kad panoptizmas yra ne tik kalėjimuose, bet ir visoje visuomenėje: mokyklose, ligoninėse, kariuomenėje, darbo vietose.
- Stebėjimas tampa galia – žmonės patys ima save prižiūrėti.
- Savikontrolė atsiranda ne iš baimės būti nubaustam, bet iš įpročio būti stebimam.

Santrauka lentelėje

Aspektas	Benthamas (panoptikonas)	Foucault (panoptizmas)
Prigimtis	Architektūrinis projektas	Visuomenės kontrolės principas
Stebėjimas	Fizinė priežiūra	Nuolatinis, nematomas, vidinis stebėjimas
Tikslas	Drausmė per galimą bausmę	Savidisciplina per vidinį „prižiūrėtoją“
Pritaikymas	Kalėjimai, mokyklos	Visuomenė, institucijos, socialiniai tinklai
Pamokų taikymas	Elgesio koregavimas iš baimės	Nuolatinis savęs kontrolės spaudimas

Panoptizmas socialiniuose tinkluose

Šiandien panoptizmas ypač ryškus internete ir socialiniuose tinkluose:

- Žmonės dažnai elgiasi taip, kad atrodytų gerai kitų akyse.
- Jie koreguoja savo išvaizdą, kalbą, nuomonę, kad įtiktų sekėjams ar gautų „patiktukų“.
- Jie nežino, kas ir kada juos stebi – mokytojai, draugai, būsiami darbdaviai, net algoritmai.

Ką verta prisiminti:

- Panoptizmas moko: kai jautiesi stebimas, imi keisti elgesį net be išorinės prievartos.
- Klausimas: Ar esu laisvas, jei elgiuosi taip, kaip tikisi kiti, o ne kaip iš tikrųjų noriu?
- Socialiniai tinklai dažnai veikia kaip nematomas kalėjimas, kuriame patys save prižiūrimi.

Tema: Skaitmeninis panoptikonas – (ne)matomas narvas?

Klasė: III-IV gimnazijos klasė

Trukmė: 1–2 pamokos

Pamokos uždavinys: Mokiniai analizuos socialinių tinklų poveikį asmens privatumui ir elgesiui, remdamiesi panoptizmo koncepcija, formuluos strategijas, kaip saugiai naudotis socialiniais tinklais. Vertinimo kriterijai: 1. Paaiškina panoptizmo koncepciją ir ją susieja su socialinių tinklų priežiūros mechanizmais. 2. Aktyviai dalyvauja diskusijoje ir pateikia mažiausiai vieną savo idėją/argumentą apie socialinių tinklų poveikį. 3. Kūrybiškumas ir pagrįstumas kuriant socialinių tinklų naudojimo taisykles.	
Išvadas: Mokytojas užduoda klausimą – „<i>Ar būtum toks pats, jei žinotum, kad tave visada stebi?</i>“ Pamokos eiga: Mokytojas pristato panoptizmo koncepciją (Jeremy Benthamo ir Michel Foucault idėjos apie nuolatinę stebėjimo būseną, kuri keičia elgesį). Diskusija Klausimas klasei: „<i>Kaip jaučiatės žinodami, kad jūsų veiksmai socialiniuose tinkluose gali būti stebimi? Kokie pavojai slypi?</i>“ Mokiniai diskutuoja atsakydami į klausimus. Grupinis darbas. Mokiniai suskirstomi į 3–4 asmenų grupes. Kiekviena grupė gauna scenarijų kortelę su realaus ar fiktyvaus socialinių tinklų atvejo aprašymu (pvz.: influencerių gyvenimo transliacijos, automatiniai algoritmai, vieši komentarai, asmens duomenų rinkimas, sekimo reklamos). Grupių užduotis: 1. Nustatyti, kokie pavojai ir privalumai slypi aprašytame scenarijuje. Kokia etinė/moralinė dilema kyla? 2. Atsakyti: „Kaip ši situacija atitinka panoptizmo principą?“ 3. Pateikti patarimą žmogui, kuris atsidūrė tokioje situacijoje, kaip sumažinti neigiamą poveikį. Bendras aptarimas: 1. Kuriose situacijose mes patys savanoriškai leidžiame save stebėti? 2. Ar nuolatinis galimas stebėjimas socialiniuose tinkluose verčia mus elgtis kitaip? 3. Ką galime daryti, kad būtume sąmoningi „matomumo“ pasirinkimo atžvilgiu? Diskusija: <i>Ar elgiamės etiškai todėl, kad mūsų sąžinė mums sako, kas teisinga? Ar todėl, kad bijome būti pagauti ar stebimi?</i> Kiekviena grupė gauna vieną ar kelis iš žemiau pateiktų klausimų / situacijų. Jie aptaria ir trumpai (2–3 sakiniais) užrašo savo išvadas ant lapo ar skaitmeninės lentos (pvz., Padlet, Jamboard). Diskusijos klausimai / situacijos grupėms • <i>Ar žmogus būtų doras, jei žinotų, kad niekas niekada nesužinos apie jo poelgį?</i> • <i>Kas mus dažniau sulaiko nuo netinkamo elgesio – sąžinė ar baimė būti nubaustam/užfiksuotam?</i> • <i>Ar skaitmeninis stebėjimas gali „atstoti“ sąžinę? Kodėl „taip“ arba kodėl „ne“?</i>	Ugdomos kompetencijos: SESG, pažinimo, Skaitmeninė. Reikalingos priemonės: • Projektorius / lenta • Kompiuteriai/popieriaus lapai grupiniam darbui • Canva, Jamboard, Google Slides (jei kūrybinė dalis vyksta skaitmeniniu būdu) • Popierius refleksijai

• <i>Ar stebimas žmogus visada elgiasi etiškiau? O jei ne – kodėl?</i> • <i>Kuo skiriasi sąžinės balsas nuo viešosios nuomonės spaudimo?</i> • <i>Jei socialiniuose tinkluose žmonės elgiasi kitaip nei gyvai – ar tai rodo, kad sąžinė silpnesnė, ar tik elgesio normos kitokios?</i> • <i>Pateik situaciją, kur žmogus padarė teisingą sprendimą, nors niekas to nepastebėjo. Ką tai sako apie jį?</i> Aptarimas klasėje: Kiekviena grupė pasidalija mintimis. Mokytojas užbaigia apibendrinimu: Panoptizmas (pagal Foucault): • Skatina išorinę moralę – žmonės elgiasi „teisingai“ tik tada, kai jaučiasi stebimi. • Tai sukuria savikontrolę, bet be vidinės motyvacijos. • Gresia veidmainystė: žmonės slepia, kas yra iš tiesų, kad atitiktų normas. Etikos požiūriu tai problema, nes moralumas turi kilti iš vidinio gėrio siekio, o ne iš baimės būti nubaustam ar atstumtam. Etinis elgesys grindžiamas ne tik tuo, kas matoma iš išorės, bet ir tuo, ką girdime viduje – savo sąžinėje. Stebėjimas gali keisti mūsų elgesį, bet tik sąžinė gali keisti mus pačius. Kūrybinė veikla po diskusijos : Sukurkite memą, aforizmą, plakato idėją: „<i>Kaip saugiai naudotis socialiniais tinklais „neprarandant“ savęs?</i>“ Refleksija: Užduodami klausimai pokalbiui arba užpildoma Refleksijos lentelė: • Kaip panoptizmo idėja pakeitė mano požiūrį į socialinius tinklus? • Ką naujo supratau apie savo skaitmeninį elgesį? • Ką keisiu savo internetiniuose įpročiuose? Ar elgiuosi sąžiningai, kai niekas to nemato ar neseka? • Ar socialiniuose tinkluose gali būti laisva saviraiška, jei nuolat stebime vieni kitus? Ar aš laisvas kalbėti tiesą? • Kuo remiasi mano pasirinkimai – sąžine ar viešąja nuomone. Savanoriai pasidalija įžvalgomis su klase.	
Patarimai mokytojams • Skatinti pagarbą skirtingoms mokinių nuomonėms, ypač tiems, kurie gali būti mažiau aktyvūs socialiniuose tinkluose. • Užtikrinti, kad diskusijos apie asmeninius profilius nevyktų viešai, jei mokiniai to nenori, siekiant išvengti nepatogumų.	

Užpildytos refleksijos lentelės pavyzdys

Klausimas	Panoptizmas (Foucault)	Etika (klasikinė/principinė)
Kodėl elgiuosi „gerai“?	Nes mane gali stebėti	Nes suprantu, kad taip yra teisinga
Kas lemia elgesį?	Baimė, stebėjimo grėsmė	Vidinė sąžinė, atsakomybė
Ar esu laisvas?	Iš dalies – elgesį riboja „žvilgsnis iš išorės“	Taip – laisvė reiškia atsakingą pasirinkimą
Morališkumo kilmė	Kontrolės sistema	Vidinis gėrio supratimas ir pagarba kitam
Rizika	Veidmainystė, prisitaikymas	Vidinė laisvė su atsakomybe